

Тренінг від Українського Товариства Ерготерапевтів

Когнітивні Поняття та Втручання – Субота 14 Липня 2018

Результати зустрічі

- Описати когнітивні функції: первинні когнітивні компетентності та компоненти виконавчої функції
- Пояснити функціональне спостереження за пізнанням/когнітивними навичками у Активності Повсякденного Життя (ADLs) та стратегії для покращення функції
- Розуміння Монреальської Шкали Оцінки Когнітивних Функцій (MoCA) як інструменту скринінгу когнітивних функцій
- Практика когнітивних стратегій для втручання під час одягання

Повторення.....

Як би описав ерготерапевт здоров'я?

Заняттєва участь

Або Здатність робити усе, що людина повинна робити або хоче робити у житті, протягом усього життя

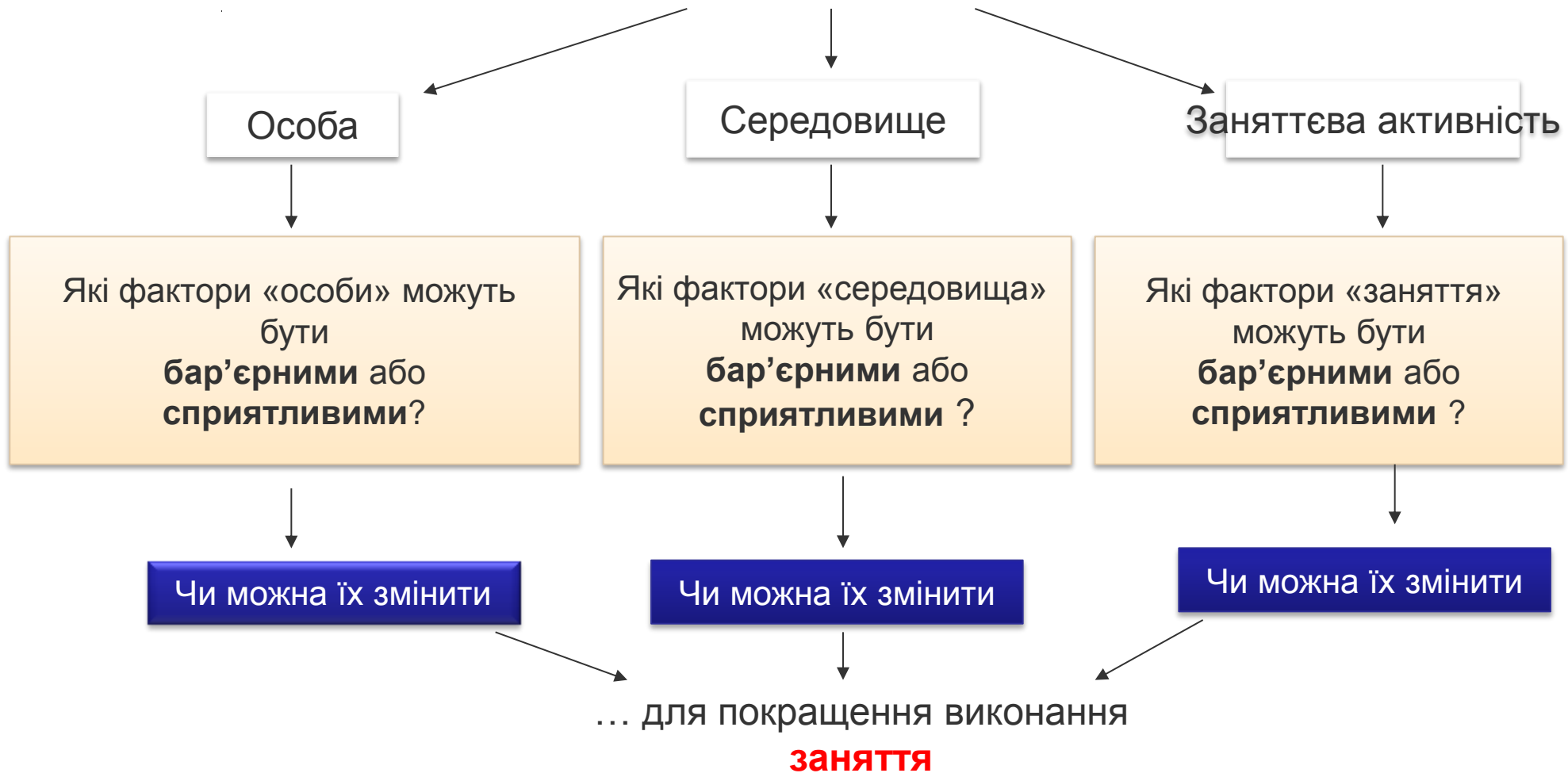
Чим займаються ерготерапевти?

- Сприяють участі у заняттєвій активності (заняттях)
- Враховують діагноз та прогноз
- Оцінюють здатність особи у порівнянні з вимогами обраного/бажаного заняття
- Аналізують бар'єри та фактори, що сприяють заняттєвій участі
- Змінюють те, що стосується особи, заняття або середовища, щоб зробити заняттєву участь можливою, незважаючи на бар'єри

Заняття оцінюється

Заняттєве виконання

Заняттєва активність як засіб та мета

Заняття як мета: заняття є **результатом**
втручання

Заняття як засіб: заняття
використовується як **терапевтичний засіб**
для покращення функції

ГО "Українське товариство ерготерапевтів", тренінг Кіррілі Кілбейн 14 липня 2018 року

Curtin University is a trademark of Curtin University of Technology
CRICOS Provider Code 00301J

Curtin University

Що таке когніція/пізнання?

- Когніція/пізнання описує здатність людини бути притомною, уважною, запам'ятовувати, розмірковувати, робити судження, вирішувати проблеми та мати уявлення
- Це здатність знати і розуміти, *що* робити, *як* робити, *як тривало і коли* робити

Теоретичні рамки Р-Е-О

Теоретичні рамки P-E-O

Заняттєвий аналіз

Пізнання
Увага
Концентрація
Дискримінація
Узагальнення
Використання символів
Розуміння причинно-наслідкових зв'язків
Абстрактне мислення/вирішення проблем
Розуміння реальності/уява
Вибір
Мова
Наслідування зразка/виконання інструкцій
Читання
Письмо
Рахування
Просторова орієнтація та розуміння часу
Пам'ять
Діапазон знань
Постановка цілей
Планування/творчість
Організація
Кількість процесів

When kettle begins to whistle, turn stove element off by simultaneously pushing and turning burner knob to the right until it reaches "off" position.

- **Cognitive component:** This task requires prior knowledge of how to use a gas stove and the ability to recognize that when the whistle is blowing and the kettle is steaming, the water has boiled and is ready to be poured.
- **Environmental characteristics:** functioning burner knob, clearly marked heat levels and burner-to-knob diagram, quiet enough environment to hear whistle

Когнітивні функції

1. Основні когнітивні функції:

- Орієнтація
- Пам'ять
- Увага

2. Виконавчі функції:

- Ініціація
- Виконання
- Організація
- Послідовні дії
- Розуміння ситуації (судження) та безпека
- Завершення

Орієнтація

СТОСОВНО:

- **Особи** – знати, хто ти є та ким є люди навколо тебе
- **Місця** – знати, де ти є
- **Часу**
 - Знання дня, місяця, року, часу доби
 - Знання обставин – вплине на орієнтацію спосовно заняття

Стратегії для зменшення збентеження та сприяння орієнтації: (Rees, 2005, p. 72)

- Забезпечити знайоме оточення та заняття
- Встановити та дотримуватися розпорядку
- Ввести та використовувати послідовність у вказівках та завданнях
- Уникати неоднозначності (надавати вибір з непотрібним)
- Уникати множинної або заплутаної стимуляції
- Надавати чітку, плавну та постійну/послідовну фізичну допомогу/скерування
- Давати чіткі та послідовні жести, знаки або маркування
- Використовувати стверджувальні речення стосовно наступних кроків: Зараз ми будемо одягатися
- Давати достатньо часу для відповіді і плідно використовувати паузи
- Бути чутливим до рівня спілкування особи
- Змінити ролі: терапевт моделює поведінку
- Встановити постійний режим і зменшити втому

Пам'ять

- **Сенсорні реєстри** – вплив чіткості відчуттів (слуху, зору, сприйняння, афекту)
- **Короткотривала пам'ять** – потребує концентрацію на 30 секунд, утримує 7 (+/- 2) елементи інформації
- **Довготривала пам'ять** – може зберігати інформацію на все життя – факти і процедуральна (операційна) пам'ять

Порушення пам'яті

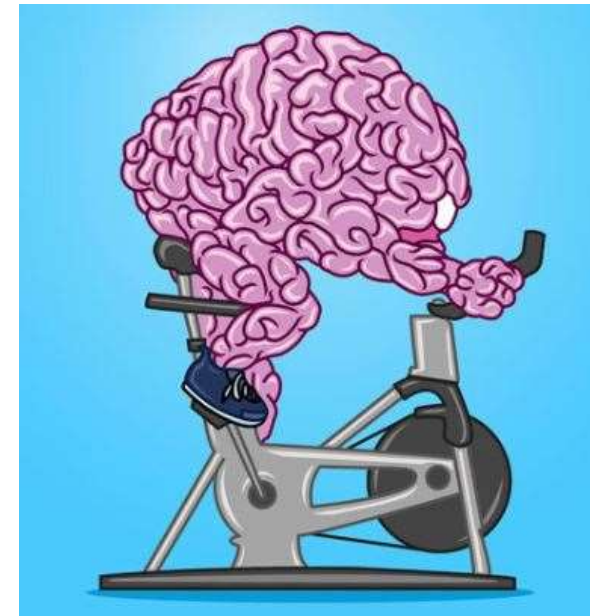
Що ви можете помітити стосовно пацієнтів.

- Забувають прийняти ліки
- Важко запам'ятати, чи їв/їла обід, чи були відвідувачі
- Не пам'ятають імен відвідувачів, медперсоналу, терапевтів
- Не пам'ятають речей, які демонструвалися, або яким навчалися вчора

Стратегії втручання для проблем із пам'яттю

- Підказуйте тільки тоді, коли абсолютно необхідно
- Використовуйте записник або аудіо запис для занотовування і привчіть клієнта носити запис із собою
- Використовуйте щоденники, календарі або дошки для нагадування про необхідні завдання
- Вчіть клієнта викреслювати/відмічати виконані завдання
- Використовуйте звуковий сигнал для переходу до наступного завдання
- Зберігайте речі у постійному місці і використовуйте надписи
- Організуйте інформацію для полегшення запам'ятовування
- Навчайте клієнта вголос повторювати інформацію для запам'ятовування
- Навчайте клієнта просити повторювати інформацію, або говорити чіткіше або повільніше
- Використовуйте сильні сторони клієнта (зорова пам'ять краще ніж вербальна)

Увага

Приклад: приготування складної вечері

- **Підтримання уваги** – приготування вечері на кілька страв, кухар повинен фокусувати увагу під час заняття
- **Вибіркова увага** – кухар ігнорує галас/звуки телевізора під час вимірювання інгредієнтів або рахування
- **Розділена увага** – кухар обсмажує м'ясо під час розмови із членом сім'ї
- **Почергова увага** – кухар перериває приготування їжі щоб відповісти на телефонний дзвінок і швидко повертається до накривання на стіл, слідкуючи за їжею, яка тушкується на плиті.

Проблеми з увагою

Що ви можете помітити стосовно пацієнтів:

- Засинає під час розмови
- Відповідає на розмову іншого пацієнта, що лежить поруч
- Відходить від теми під час розмови
- Швидко втрачає інтерес під час заняття (після 10 хв)

Стратегії втручання для проблем із увагою

- Уникати відволікаючих факторів (безлад, галас, переривання, положення обличчям до вікна або дверей, декорації)
- Уникати надмірної стимуляції
- Виконувати найважливіші завдання коли особа найбільш притомна і уважна – індивідуально
- Сприяти/розвивати пильність/увагу через відпочинок або фізичні вправи (не перевтомлюйте клієнта)
- Робіть завдання короткими, простими та доцільними для клієнта
- Зосередьтесь на завданнях, до яких клієнт проявляє інтерес
- Розбивайте великі завдання на малі кроки, давайте перерви
- Будьте терплячими
- Використовуйте похвалу

Виконавчі функції

- Дозволяють особі адаптовуватися до нових ситуацій та досягати цілей
- Підтримують участь у Активності повсякденного життя (ADL) та заняттєвій участі у громаді
- Особливо важливі під час нових, нестандартних, складних та неструктурованих ситуацій

Компоненти виконавчих функцій	Визначення	Очікувана поведінка
Ініціація	Початок рухової активності яка починає завдання.	Особа наближається до столу, щоб взяти необхідні матеріали або інструменти для виконання завдання.
Виконання	Правильне виконання кожного кроку, яке включає: організації, послідовних дій, оцінки дій та безпеки(нижче).	Особа виконує кроки завдання
Організація	Фізичне розташування середовища, інструментів та матеріалів для покращення ефективного виконання кроків.	Особа коректно обирає і використовує інструменти та матеріали необхідні для виконання завдання.
Послідовність дій	Координація та правильна послідовність кроків, з яких складається завдання, яка вимагає правильного розподілу уваги на кожному етапі	Особа виконує кроки у певній послідовності, уважна до кожного кроку, може переключати увагу з одного крока на інший
Оцінка ситуації та безпеки	Використання особою здатності приймати рішення щоб свідомо уникати фізично, емоційно та фінансово небезпечних ситуацій	Особа проявляє усвідомлення безпеки активно уникаючи небезпечних ситуацій.
Завершення	Стримування рухового виконання, яке керується знанням того, що завдання завершилося. Особа не персеверує і не продовжує виконання.	Особа зазначає, що він/вона завершили виконання і відходить від місця виконання останнього кроку.

Вплив виконавчих функцій на активність повсякденного життя (ADL)

- Порушена здатність адекватно оцінювати ситуацію, імпульсивність, апатія, погане розуміння ситуації, брак організованості, планування та прийняття рішень, порушення розумових здібностей та відсутність контролю над поведінкою
- Особа може бути негнучкою, хаотичною у відповіді і мати поганий самоконтроль
- Тести на розумовий розвиток здає добре, але у повсякденних ситуаціях погано функціонує, коли потребує багатозадачності та планування
- Особа може мати труднощі із компенсацією втрати пам'яті або неглекту
- Несвідома труднощів, які має у заняттєвому виконанні

Когнітивний скринінг: Приклад Монреальська Шкала Оцінки Когнітивних Функцій MoCA (Montreal Cognitive Assessment)

THANG ĐẠNH GIÁ NHẬN THỨC MONTREAL (MOCA) TÊN NGƯỜI BỆNH: _____
 Trình độ học vấn: _____ Ngày sinh: _____
 Giới tính: _____ Ngày khám: _____

Nói theo mẫu []		Vẽ lại hình khối vuông []		Vẽ ĐỒNG HỒ (mỗi một giờ mỗi phút) (3 điểm) [] [] [] Vòng tròn Số Kim		ĐIỂM ----5		
GOI TÊN CON VẬT [] [] []							ĐIỂM ----3	
TRÍ NHỚ	Đọc danh sách từ, bệnh nhân nhắc lại. Làm hai lần, kể cả khi lần thứ nhất làm đúng. Yêu cầu nhắc lại sau 5 phút.	Lần 1	VỀ MẮT	VÀI NHUNG	NHÀ THỜ	HOA CÚC	MAU ĐÓ	ĐIỂM
ST/CHỮ Y	Đọc các số (1 số giây)	Lần 2	Bệnh nhân nhắc lại theo chiều xuôi Bệnh nhân nhắc lại theo chiều ngược [] 2 1 8 5 4 [] 7 4 2		[] [] [] [] [] [] [] EBACMNAAIKLBAEAKDEAAAIAAMOEAAAB		ĐIỂM ----2 ----1	
100 cơ ? Sát tiếp		[] 93 [] 86 [] 79 [] 72 [] 65	(4 hoặc 5 lần làm đúng: 3 điểm, 2 hoặc 3 lần làm đúng: 2 điểm, 1 lần làm đúng: 1 điểm, 0 lần đúng: 0 điểm)		ĐIỂM ----3			
NHỚ NGAY		Nhớ lại: Tôi chỉ biết rằng Nam là người cần được giúp đỡ hôm nay. Con mèo hay trốn dưới đi văng khi con chó ở trong phòng []		Sự lưu loát Kể các từ bắt đầu bằng chữ L trong vòng một phút [] Bình thường > 11 từ)		ĐIỂM ----2 ----1		
TỰ ĐUÝ TRÍ/TỰ ĐUỠNG		Sự giống nhau giữa quả chuối và quả cam-hoa quả [] tru-xe đạp [] đồng hồ - trước & []		ĐIỂM ----2				
NHỚ LẠI CÓ TRÍ NHỚ		Phải nhắc lại các từ KHÔNG GỢI Ý [] [] [] [] []		ĐIỂM ----5		Chỉ cho điểm các từ không gợi ý		
SỰ LỰA CHỌN		Gọi y về loại Gọi y nhiều lựa chọn		ĐIỂM ----6				
BỆNH HƯỚNG		[] Ngày [] Tháng [] Năm [] Tuổi [] Địa điểm [] Thành phố		ĐIỂM ----3		TỔNG: Điểm tối đa = 30 điểm		

www.mocarin.org Bình thường > 26/30

Người làm test: _____

Переваги використання MoSA

- Доступна українською безкоштовно
- Доступна у версії на iPad <http://www.mocatest.org/>
- Дослідження свідчать про ефективність MoSA для визначення осіб з помірними ЧМТ
- Швидка у використанні (10-15 хв)
- Легка у підрахунку
- Враховує рівень освіти
- Загальний бал 26 - 30 - норма

Блоки оцінки MoSA

1. Почергове малювання ланцюжку
2. Зорово-конструктивні навички (Куб)
3. Зорово-конструктивні навички (Годинник)
4. Називання
5. Пам'ять
6. Увага
7. Повторення речень
8. Вербальна швидкість
9. Абстракція
10. Відкладене повторення
11. Орієнтація

Тестові питання *Можливих* Когнітивних Проблем.....

Пункт тесту	Можливі когнітивні проблеми
Почергове малювання ланцюжку	Зорово-конструктивні навички та вміння; Виконавчі функції
Зорово-конструктивні навички (Куб)	Просторове планування, зорово-рухова координація, зорове сприйняття, планування, увага
Зорово-конструктивні навички (Годинник)	Розуміння, планування, зорова пам'ять, зорово-просторове сприйняття, мотивація, концентрація
Називання	Труднощі знаходити словам, семантична пам'ять, навички зорового сприйняття (куб та годинник)
Пам'ять	Короткотривала пам'ять
Увага	Список цифр – утримання слухового стимулу та повторення вголос Список цифр у зворотньому напрямку – транзиторна робоча пам'ять (виконавчі функції) Постукування з літерами – концентрація Серійне віднімання 7 – підрахунок подумки, зорово-просторова увага, робоча пам'ять
Повторення речень	Мовні навички, увага, концентрація
Вербальна швидкість	Літера: семантична пам'ять, робоча пам'ять, пошук і вибір слів
Абстракція	Семантична пам'ять, концептуальне мислення, виконавчі функції

Тестові питання *Можливих* Когнітивних Проблем (продовження)

Test Item	Possible Cognitive Issues
Відкладене повторення	Кодування та пригадування
Орієнтація	Часова орієнтація

Пам'ятайте: МоСА – це тільки скринінговий інструмент та інформація, отримана на основі тесту не може вважатися за беззаперечну істину. Порівняйте із функціональними спостереженнями та доповіддю родини.

Загальні стратегії втручання для когнітивних порушень

- Уникайте непотрібних відволікаючих факторів
- Усвідомлення обмежень активності
- Щоденні розпорядки, повторення, режим
- Нетривале втручання
- Заохочувати повільний, постійний темп
- Зорові, тактильні, вербальні підказки для скерування пацієнта у виконанні складних завдань
- Ускладнюйте програму поступово для більшого виклику
- Залучайте сім'ю/опікунів/друзів

Навчання та Поведінкові Методи

1. Формування
2. Підказки
3. Ланцюжок
4. Безпомилкове навчання
5. Патерни практики
6. Зворотній зв'язок
7. Сортування/ранжування

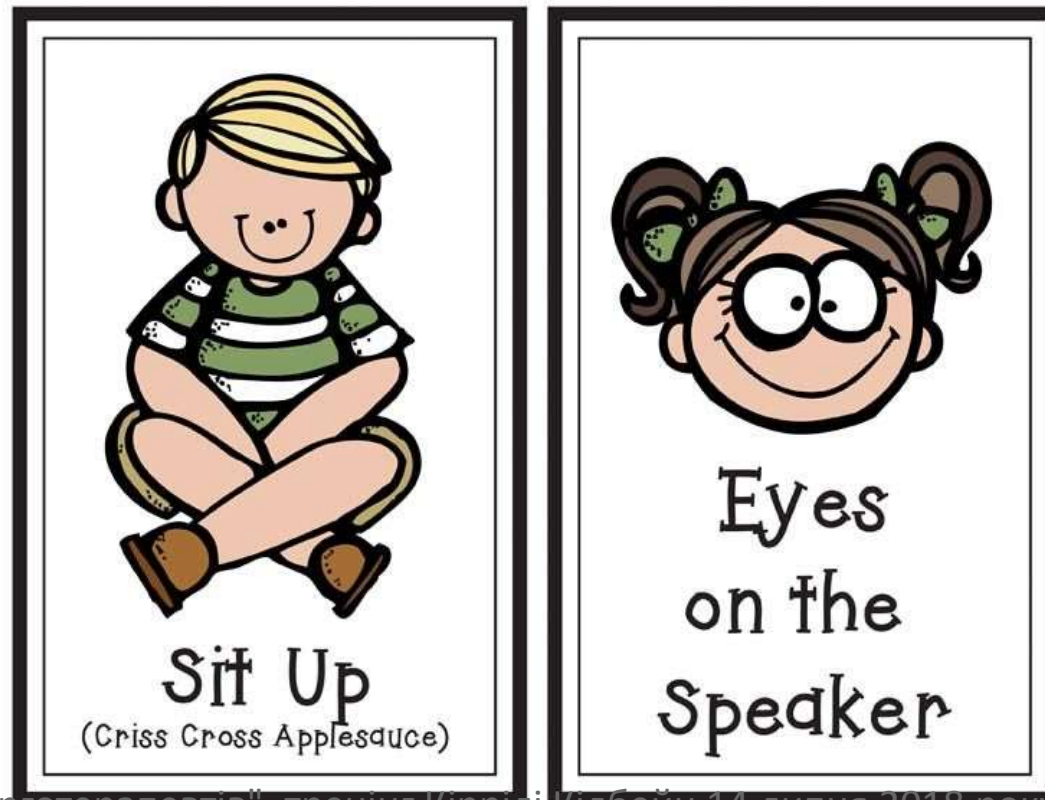
1. Формування

- Поведінкова техніка (прийом)
- Будь-яка поведінка, яка близька до бажаної, називається та отримує схвалення
- Після того, як засвоюється початковий крок завдання/заняття, похвала дається тільки за досягнення **НАСТУПНОГО** кроку

2. Підказки

- Підказка – зорова, фізична, вербальна – елемент, який допомагає особі зрозуміти усе завдання

Без підказок:

Особа не потребує підказок або заохочення, не задає питань для уточнення, одразу починає виконання завдання і виконує його. Можуть вголос собі давати підказки: що робити наступним.

**Непряма
вербальна
підказка:**

Особа потребує вербальних підказок, наприклад, відкритих питань або ствердження для продовження виконання. Непряма вербальна підказка повинна подаватися у формі запитання, не прямої вказівки: «Що варто зараз зробити? Який наступний крок? Що ще вам потрібно?»

Уникайте прямих інструкцій «підійди, візьми, включи».

**Жестова
підказка:**

Особа потребує підказки жестами. На цьому рівні, ви не допомагаєте фізично. Натомість, ви можете показати жестом, яка дія необхідна для виконання/завершення частини поточного завдання або скерувати особу жестом до виконання (жестом «помішати ложкою», вказати, де знаходяться необхідні матеріали, вказати, до якого рівня потрібно налити чашку. Фізично брати участь ви не повинні, не повинні давати особі необхідний предмет.

**Пряма
вербальна
вказівка:**

Вам потрібно надати 1-крокову вказівку, яка вимагає певної дії, наприклад: «підними ручку або налий воду у каструлю».

**Фізична
допомога:**

Ви фізично допомагаєте особі виконати даний крок, але не виконуєте його за особу. Ви можете тримати чашку, поки особа у неї наливає, притримати папір, на якому пише, привідкрити кришку на банці з ліками і т.д. Але особа повинна брати активну участь у виконанні завдання.

**Виконати за
особу:**

Ви виконуєте певний крок завдання за особу.

Adapted from: EFPT, Washington University, St Louis.

Рівні підтримки та підказок

Мета втручання – поступово зменшувати рівень підтримки в усіх сферах повсякденного життя

3. Навчання за ланцюжком

- Встановити розпорядок та сформувавши звички певної послідовності
- Домовитися, якою буде оптимальна послідовність кроків
- Використання навчання за ланцюжком, підказки та заохочення щоразу як послідовність виконується
- Прямий ланцюг (особа робить перші кроки завдання, ЕТ допомагає завершити). **Можете надати приклад?**
- Зворотній ланцюг (помічник починає виконання, особа завершує останній крок/и). **Можете надати приклад?**

4. Безпомилкове навчання

- Підготуйте особу розумово та емоційно до завдання вербальними та жестовими підказками
- Напишіть або вголос скажіть, якою є мета завдання/заняття
- Зорієнтуйте особу за допомогою фізичних підказок, та якщо необхідно, повного скерування рухів
- Змоделюйте поведінку необхідну для початку та завершення завдання
- Підкажіть та скеруйте особу розпочати завдання

4. Безпомилкове навчання (продовження)

- Підтримуйте участь особи протягом усього завдання
- Підтримуйте особу з позиції спільного виконання
- Допоможіть завершити завдання/заняття успішно та на позитивній ноті

5. Патерни практики

- «Блокова» практика: виконання/практика завдання шляхом повторення і виконання усього завдання після опанування окремих кроків.
- Ситуативна практика: виконання/практика усього завдання у різних ситуаціях для перенесення навичок на різні середовища

6. Зворотній зв'язок

- Необхідний для навчання
- Особа потребує знати, наскільки її виконання є успішним для:
 - Оцінки ефективності
 - Зміни виконання
 - Покращення виконання у майбутньому
- Зворотній зв'язок може бути:
 - Вербальним
 - Візуальним
 - Тактильним

6. Зворотній зв'язок

Навчіть клієнта:

- Помічати проблеми у виконанні завдання
- Розмірковувати над своїм виконанням
- Давайте зворотній зв'язок для розуміння різниці між очікуваним та актуальним виконанням
- Визначіть які підказки будуть найкраще підтримувати виконання
- Розуміти наслідки труднощів на повсякденне функціонування та безпеку

7. Сортування/ранжування

Розподіляйте завдання за потребами та можливостями особи:

- Тривалість завдання
- Рівень складності завдання
- Рівень допомоги, яка надається

Activity Analysis – Graded approach

- **Stage 1 – Building therapeutic relationship** Home visit. Explore Julian's goals. Discuss safety issues (kitchen)
- **Stage 2 – Quick cookery tasks** Julian to prepare small meal (soup and a roll)
- **Stage 3 – Longer cookery tasks** Once Julian can prepare a small meal independently, Julian prepares a larger meal including:- roast chicken, vegetables, gravy
- **Stage 4 – Cooking Independently with observation** Julian prepares small meal (as per stage 1) with no assistance from OT. Once mastered this, prepares main meal without assistance.
- **Stage 5 – Cooking Independently** Julian cooks starter and main meal at home independently
- **Stage 6 – Preparing, serving and sharing meal with girlfriend**

References

- Forwell, S.J. Copperman, L.F. Hugos, L. Neurodegenerative Diseases In Trombly, C. A., & Radomski, V. M. & Trombly Latham, C.A. (Eds.), *Occupational therapy for physical dysfunction* (6th ed.). (pp 1079-1105). Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
- Radomski, M.V. (2008). Assessing abilities and capacities: Cognition In Radomski, M. V. & Trombly Latham, C.A. (Eds.), *Occupational therapy for physical dysfunction* (6th ed.). (pp 260-283). Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
- Radomski, M.V. & Davis, E.S. (2008). Optimising cognitive abilities In Radomski, M. V. & Trombly Latham, C.A. (Eds.), *Occupational therapy for physical dysfunction* (6th ed.). (pp 748-773). Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
- Radomski, M.V. (2008). Traumatic brain injury In Radomski, M.V. & Trombly Latham, C.A. (Eds.), *Occupational therapy for physical dysfunction* (6th ed.). (pp 1042-1078). Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
- Rees, R. (2005). *Interrupted lives*. Melbourne, Australia: I.P. Communications
- Woodson, A.M. (2008). Stroke In Radomski M.V. & Trombly Latham, C.A. (Eds.), *Occupational therapy for physical dysfunction* (6th ed.). (pp 1001-1041). Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.

